

POZNAŃSKI
panel obywatelski

PANEL OBYWATELSKI

metodologia

POZNAŃSKI PANEL OBYWATELSKI

Metodologia

Spis treści

1. Czym jest panel obywatelski?	2
2. Wybór tematów szczegółowych	2
3. Struktura organizacyjna	8
4. Opracowanie regulaminu panelu	9
5. Standardy panelu obywatelskiego i założenia podstawowe	10
6. Wielkość panelu obywatelskiego	12
7. Kryteria demograficzne	12
8. Losowanie panelistek i panelistów	16
9. Harmonogram panelu	19
10. Paczki dla panelistek i panelistów	20
11. Układanie programu i spotkania robocze dla stron	20
12. Program spotkań głównych w części edukacyjnej	21
13. Sposób wypracowania rekomendacji – przebieg części deliberacyjnej	25
14. Głosowanie wstępne i konsultacje w sprawie propozycji rekomendacji	28
15. Głosowanie końcowe	30
16. Dodatek: skład idealny a wylosowany	31

1. Czym jest panel obywatelski?

Panel obywatelski to proces demokratycznego podejmowania decyzji, do udziału w którym zaprasza się losowo wyłonioną, reprezentatywną grupę obywateli i obywateli danej społeczności. Reprezentatywność tej grupy oznacza, że skład panelu odzwierciedla strukturę tej społeczności - w tym przypadku Poznania - pod względem wybranych, kluczowych kryteriów demograficznych, takich jak płeć, wiek, czy poziom wykształcenia. Celem jest stworzenie "miasta w pigułce" oraz wspólne wypracowanie rekomendacji w temacie panelu, podczas cyklu spotkań.

Przebieg panelu obejmuje na dwie podstawowe części: edukacyjną oraz deliberacyjną. Podczas spotkań edukacyjnych panelistki i paneliści zgłębiają temat panelu oraz jego poszczególne wątki tematyczne. To właśnie wtedy jest czas na wystąpienia ekspertów i stron, oraz na sesje pytań i odpowiedzi. To również ta część procesu, która jest ogólnodostępna dla wszystkich zainteresowanych, w formie transmisji, nagrań czy materiałów informacyjnych. Po części edukacyjnej następuje seria spotkań deliberacyjnych, w ramach której panelistki i paneliści mają okazję porozmawiać ze sobą i przedyskutować propozycje rekomendacji, ich plusy i minusy. Są w tym wspomagani przez facylitatorów, dzięki czemu dyskusja przebiega w dobrej atmosferze i prowadzi do jak najlepszych rezultatów.

Spotkania panelu wieńczy głosowanie końcowe w sprawie przyjęcia rekomendacji. Zgodnie z przyjętym założeniem, rekomendacje panelistek i panelistów zostaną wskazane przez Prezydenta Miasta Poznania do realizacji. Aby rekomendacja mogła zostać uznana za przyjętą przez panel, co najmniej 80 procent panelistek i panelistów musi wyrazić na to zgodę w głosowaniu końcowym, a siła poparcia, która liczona jest jako średnia arytmetyczna punktów dla każdej propozycji, musi wynosić co najmniej 1,75 (więcej o głosowaniu w dalszej części raportu).

2. Wybór tematów szczegółowych

Temat ogólny Poznańskiego Panelu Obywatelskiego został ustalony jako: "Jak władze Poznania mogą działać na rzecz przeciwdziałania oraz adaptacji do zmian klimatu i kryzysu klimatycznego?". Jest to jednak zakres zdecydowanie zbyt szeroki, aby wszystkie zagadnienia, jakie wchodzą w te dwa tematy, mogły zostać omówione w ramach jednego panelu, który trwa kilka miesięcy, a którego skład jest średniej wielkości. Stąd potrzeba zawężenia tematyki panelu do zagadnienia lub zagadnień bardziej konkretnych.

Przyjęte zostało założenie, że temat lub tematy szczegółowe zostaną wyłonione w ramach warsztatu z udziałem osób z organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych, które są zainteresowane tematem panelu, jak również osób z Urzędu Miasta Poznania i jednostek miejskich. Efektem warsztatu miało być wypracowanie listy pięciu tematów, które uważane są za najistotniejsze, i ta lista "top 5" miała następnie zostać przekazana do Urzędu Miasta

Poznania w celu ich zatwierdzenia. Urząd miasta miał swobodę w wybraniu ostatecznego tematu z tej listy – mógł to być dowolny temat lub tematy.

Uczestnicy warsztatów zostali poproszeni o przesłanie swoich propozycji na tematy szczegółowe przed warsztatem, aby można było je przemyśleć z wyprzedzeniem. Zgłoszone zostały następujące tematy:

- 1) Adaptacja lasów komunalnych miasta Poznania do zmian klimatu.
- 2) Niebieska infrastruktura i retencja wody oraz zielona infrastruktura oraz bioróżnorodność.
- 3) Energia i czyste powietrze (np. zeroemisyjne źródła energii).
- 4) Zrównoważony i niskoemisyjny transport oraz planowanie przestrzenne (koniec "betonozy" i samowolki deweloperów w Poznaniu).
- 5) Jak na poziomie miasta ograniczać emisję gazów cieplarnianych?
- 6) Jak łagodzić w mieście fale upałów?
- 7) Jak ograniczyć zagrożenia związane z gwałtownymi opadami deszczu, suszami i deficytem wody pitnej?
- 8) Jak w dobie zmian klimatu chronić w mieście bioróżnorodność?
- 9) Jak władze Poznania mogą działać na rzecz zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych w sektorze transportu do poziomu zgodnego z ochroną klimatu przed ociepleniem o 1,5 stopnia?
- 10) Jak władze Poznania mogą działać na rzecz zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych do poziomu zgodnego z ochroną klimatu przed ociepleniem o 1,5 stopnia?
- 11) Jak na poziomie miasta oszczędzać energię i ograniczać emisję gazów cieplarnianych, aby wesprzeć wszelkie działania w Polsce zmierzające do osiągnięcia przez kraj neutralności klimatycznej do 2050 r.?
- 12) Jak zapewnić ochronę i kształtowanie bioróżnorodności, aby wspomagała Miasto w mitygacji i adaptacji do zmian klimatycznych w tym ekstremalnych zjawisk pogodowych?
- 13) Edukacja klimatyczna i mówienie prawdy o kryzysie klimatycznym.
- 14) Jak w dobie zmian klimatu chronić w mieście bioróżnorodność?
- 15) Jak ograniczać w mieście zagrożenia związane z nasilającymi się w związku ze zmianami klimatu ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi - gwałtownymi opadami deszczu, falami upałów i suszami mogącymi skutkować deficytem wody pitnej?
- 16) Jak na poziomie miasta ograniczać emisję gazów cieplarnianych?
- 17) Jak zapewnić procentowo większy udział odnawialnych i niskoemisyjnych źródeł energii w gospodarce energetycznej miasta?
- 18) Jak zapewnić w sektorze energetycznym i przemysłowym miasta zmniejszenie negatywnego śladu klimatycznego i ograniczenie emisji gazów cieplarnianych?
- 19) Jak zapewnić przestrzeń do dyskusji i edukacji na temat zmian klimatu wśród mieszkańców i mieszkanki miasta, z uwzględnieniem wszystkich grup demograficznych?

- 20) Jak gospodarować zasobami wody w obrębie miasta i zachowywać bezpieczny stan wód gruntowych na przestrzeni roku, z uwzględnieniem metod retencji i spożytkowania wody deszczowej?
- 21) Jak zapewnić bardziej oszczędną i racjonalną gospodarkę zasobami energetycznymi w mieście?
- 22) Jak zwiększyć bioróżnorodność i poprawić kondycję środowiska naturalnego występującego w obrębie miasta?
- 23) Jak chronić kliny zieleni i naturalnie występujące szlaki migracyjne w obrębie miasta?
- 24) Jak zredukować zanieczyszczenie powietrza spalinami samochodowymi i inne negatywne skutki transportu w przestrzeni miejskiej?
- 25) Jak zminimalizować wpływ postępujących zmian klimatu na zdrowie i samopoczucie osób mieszkających w mieście?
- 26) Jak połączyć ochronę środowisk naturalnych i gatunków lokalnie występujących w obrębie miasta z przystosowaniem miasta do postępujących zmian klimatu i zmniejszaniem jego szkodliwej działalności w tej kwestii?

W toku spotkania uczestnicy wskazali 10 obszarów, które uznali za najistotniejsze. Zgodnie z przyjętym podejściem, przeprowadzone następnie zostały dwa głosowania - pierwsze wstępne, po którym była możliwa dalsza dyskusja i ewentualna korekta wyboru, a następnie drugie głosowanie podsumowujące. Obydwa głosowania przeprowadzone zostały metodą preferencyjną, za pomocą platformy internetowej Opavote. W głosowaniach nie brały udziału osoby wchodzące z Wydziału Rozwoju Miasta i Współpracy Międzynarodowej, jak również z Zespołu Koordynującego.

Wyniki pierwszego głosowania zostały policzone metodą Condorceta. Na pierwszym miejscu znalazły się trzy tematy *ex aequo*. Wyniki przedstawiają się one następująco:

- 1) Bioróżnorodność i zieleń, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, planowanie przestrzenne,
- 2) Emisja gazów cieplarnianych – źródła energii,
- 3) Gospodarowanie zasobami wodnymi,
- 4) Transport, budownictwo, edukacja klimatyczna,
- 5) Ekstremalne zjawiska pogodowe,
- 6) Zdrowie publiczne i samopoczucie a klimat.

Dla zapewnienia bardziej precyzyjnych wyników, w drugim głosowaniu została zastosowana do ustalenia wyniku metoda Bordy. Jego wyniki przedstawiają się następująco:

- 1) Planowanie przestrzenne,
- 2) Bioróżnorodność i zieleń,
- 3) Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych,
- 4) Gospodarowanie zasobami wodnymi,
- 5) Emisja gazów cieplarnianych – źródła energii,
- 6) Edukacja klimatyczna,

- 7) Transport oraz zdrowie publiczne i samopoczucie a klimat (takie samo poparcie),
- 8) Budownictwo,
- 9) Ekstremalne zjawiska pogodowe.

W związku z tym, że pierwsze dwa tematy - planowanie przestrzenne oraz bioróżnorodność i zieleń - zyskały największe poparcie wśród osób głosujących, Zespół Koordynujący zarekomendował, aby przyjąć je jako tematy panelu, co zyskało akceptację ze strony Wydziału Rozwoju Miasta i Współpracy Międzynarodowej. Z uwagi jednak na to, że zakres tych tematów pozostawał nadal bardzo szeroki, a ich zawartość nie została precyzyjnie określona, Zespół Koordynujący postanowił o przeprowadzeniu dodatkowego warsztatu z tą samą grupą uczestników, aby zrobić "mapowanie" tych zagadnień i dowiedzieć się, co jest przez te hasła rozumiane.

W obszarze „Planowanie przestrzenne” zostały wskazane następujące zagadnienia:

- 1) Planowanie przestrzenne w kontekście wpływu na mityzację.
- 2) Utrzymanie i powiększanie terenów zieleni, tworzenie łączników i korytarzy ekologicznych.
- 3) Wykorzystanie instrumentów planowania przestrzennego w kontekście mitygacji i adaptacji.
- 4) Tworzenie infrastruktury przyjaznej mieszkańcom (infrastruktury dla pojazdów niebazujących na ropie czy gazie).
- 5) Mobilność, transport zbiorowy.
- 6) Gospodarka gruntami (mieszkalnictwo i produkcja żywności w obrębie miasta).
- 7) Polityka parkingowa i systemy mobilności dzielonej (potencjał organizowania pojazdów do wypożyczania).
- 8) Lotnictwo - rozwijanie portów lotniczych i ich wpływ.
- 9) Ogrody działkowe - tworzenie ich, powiększanie ich powierzchni, kwestia przenoszenia ich.
- 10) Wspieranie uprawy żywności na działkach prywatnych, ogródkach przydomowych.
- 11) Przemysłowy chów zwierząt.
- 12) Wspieranie rynków lokalnych.
- 13) Zieleń przy budynkach – chłodzenie.
- 14) Standardy budowlane.
- 15) Tworzenie miejsc do wymiany używanymi rzeczami.
- 16) Ograniczenie reklam w przestrzeni publicznej.
- 17) Zachowanie ogrodów działkowych w tkance miasta.
- 18) Wymagania dla deweloperów i biznesu przy planowaniu inwestycji.
- 19) Odnawialne źródła energii w tworzeniu inwestycji, budownictwie, mieszkalnictwie.
- 20) Kwestia rozmieszczenia instytucji w mieście, 15-minutowe dzielnice.
- 21) Uchwalenie jednego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wszystkich terenów zieleni, który zapewni niezabudowywanie tych terenów.

- 22) Obowiązek wprowadzania krzewów i drzew przy każdej nowej inwestycji oraz woda przy nowych inwestycjach.
- 23) Zapewnienie istnienia korytarza ekologicznego w dolinie Warty w Poznaniu.
- 24) Utworzenie stanowiska miejskiego koordynatora ds. zmian klimatycznych i retencji wody.
- 25) Renaturalizacja rzek i cieków, retencja wody, tworzenie naturalnych i sztucznych terenów do retencjonowania wód, dostępność terenów zieleni, łączniki zieleni, ogrody społeczne, tereny zieleni dzikie, jakość terenów rekreacyjnych, zanieczyszczenie hałasem, zanieczyszczenie światłem, zapobieganie tworzenia wysp ciepła
- 26) Monitorowanie emisji na terenie miasta.
- 27) Wyspy ciepła.
- 28) Uwzględnianie w planowaniu rozwoju infrastruktury OZE oraz zeroemisyjnego transportu.
- 29) Uchwała krajobrazowa jako część szeroko rozumianego planowania przestrzennego, albo raczej gospodarki przestrzennej.
- 30) Mapa interaktywna Poznania.
- 31) Miejskie standardy NBS (Nature Based Solution).

Z kolei w obszarze „Przyroda” zostały wskazane:

- 1) Pielęgnacja zieleni.
- 2) Koszenie trawników, zbieranie liści, korytarze ekologiczne.
- 3) Działanie na rzecz obiegów zamkniętych - kompostowanie i zamykanie obiegów.
- 4) Strefowanie przyrody miejskiej od obszarów najważniejszych do najmniej ważnych:
A) obszary dzikie/nieużytkowane, B) obszary rzadko pielęgnowane (w tym łąki miejskie tj. rzadko koszone dawne trawniki), C) obszary intensywnej pielęgnacji (np. trawniki, klomby).
- 5) Gatunki do nasadzeń miejskich: rodzime lub służące rodzimej faunie.
- 6) Tworzenie mokradeł i zbiorników wodnych w mieście dla retencji wody, ukształtowane w sposób sprzyjający płazom, owadom, ptakom ("płycizny, głęboczki, roślinności rodzima w strefie przybrzeżnej na lądzie jak i w wodzie").
- 7) Utworzenie stanowiska przyrodnika miejskiego.
- 8) Ochrona łąk w mieście.
- 9) Monitorowanie wycinki drzew - mapowanie drzew, ochrona.
- 10) Lasy miejskie - ich zagospodarowanie.
- 11) Rdzenne i lokalne gatunki.
- 12) Bioróżnorodność - ochrona dzikich terenów zieleni, edukacja o bioróżnorodności, ochrona lasów miejskich, ogrody społeczne.
- 13) Moratorium na wycinkę lasów w mieście, zarówno komunalnych jak i Lasów Państwowych.
- 14) Stworzenie stref ciemnego nieba - jako działanie planistyczne, ale mające konkretny wpływ na system przyrodniczy miasta i bioróżnorodność.

W ocenie Zespołu Koordynującego, ujęcie tych wszystkich zagadnień wykraczało poza czas, który został przeznaczony na część edukacyjną panelu obywatelskiego w Poznaniu. Ponadto, część uczestników drugiego spotkania nadal wskazywała na potrzebę ujęcia w programie wątku związanego z ograniczaniem emisji gazów cieplarnianych.

W związku z tym, że drugi warsztat nie przyniósł klarownego rozstrzygnięcia, Zespół Koordynujący przygotował propozycję, aby planowanie przestrzenne ująć w zagadnieniach związanych z ochroną bioróżnorodności, a dzięki temu, że ten wątek zostałby zawężony, możliwe byłoby uwzględnienie również jakiegoś zagadnienia związanego z ograniczaniem emisji gazów cieplarnianych. Dla omówienia tej propozycji, Zespół Koordynujący postanowił o przeprowadzeniu indywidualnych konsultacji z niemal wszystkimi uczestnikami warsztatów (11 osób z poznańskich organizacji pozarządowych i grup nieformalnych).

W ramach konsultacji indywidualnych przedstawione zostały do wyboru następujące propozycje na tematy szczegółowe dotyczące ograniczania emisji gazów cieplarnianych:

- 1) Docieplanie budynków,
- 2) Poprawa efektywności energetycznej w zakresie zużycia energii elektrycznej,
- 3) Promowanie odnawialnych źródeł energii,
- 4) Wprowadzenie zakazu palenia węglem w gospodarstwach domowych.

Z przeprowadzonych rozmów indywidualnych wynikało, że spośród kwestii związanych z bioróżnorodnością najistotniejsze są zagadnienia związane z zachowaniem terenów zielonych (ochrona ich przed zabudową), a w tym ochrona klinów zieleni, co zostało zaproponowane przez Zespół Koordynujący jako temat szczegółowy. Wśród tematów związanych z ograniczaniem emisji gazów cieplarnianych największą życzliwością cieszyła się kwestia odejścia od palenia węglem. Głosowanie podsumowujące nie zostało tu przewidziane, co, jak się potem okazało, byłoby lepszym rozwiązaniem, gdyż przyniosłoby „twarde” wyniki.

Propozycja na tematy szczegółowe, która była wnioskiem z konsultacji indywidualnych, została przekazana do Urzędu Miasta Poznania, który następnie przeprowadził konsultacje wewnętrzne. W efekcie powstały dwa pytania do przedstawienia panelowi:

- 1) Jak zaadaptować lasy i tereny zieleni w Poznaniu do zmieniającego się klimatu?
- 2) Czy całkowicie odejść w Poznaniu od spalania węgla w gospodarstwach domowych?

Zakres tych pytań został pozytywnie zaopiniowany przez Zespół Koordynujący, jako możliwy do ujęcia w ramach części edukacyjnej panelu. Przyjęte zostało, że pomimo tak sformułowanego brzmienia pytania pierwszego (odnośnie lasów i terenów zieleni), w jego ramach będą mogły się pojawić kwestie związane z planowaniem przestrzennym. Z kolei odnośnie drugiego tematu, który dotyczył spalania węgla, ustalone zostało, że jeśli panel podejmie decyzję o odejściu od spalania węgla, będzie mógł również wskazać, jak to zrobić.

3. Struktura organizacyjna

Poznański Panel Obywatelski był przygotowany i poprowadzony przez Zespół Koordynujący, którego zadaniem było w szczególności:

- zaprojektowanie panelu oraz koordynowanie jego realizacji,
- przeprowadzenie procedury losowania panelistów i panelistek,
- nabór stron,
- nabór ekspertów i ekspertek oraz facylitatorów i facylitatorek,
- przygotowanie programu panelu,
- organizacja spotkań Panelistów i Panelistek,
- przeprowadzenie dyskusji i głosowania końcowego nad Rekomendacjami,
- publikacja bieżących informacji dotyczących przebiegu Panelu oraz wszystkich materiałów przekazywanych Panelistom i Panelistkom na stronie internetowej Panelu,
- przygotowanie i publikacja raportu końcowego, opisującego przebieg Panelu, metodologię jego przeprowadzenia oraz przyjęte Rekomendacje.

Czuwanie nad prawidłowym przebiegiem panelu w celu zapewnienia jego zgodności ze standardami oraz postanowieniami regulaminu panelu było z kolei zadaniem Zespołu Monitorującego, który mógł realizować to zadanie poprzez:

- przesyłanie komentarzy, uwag i propozycji poprawek do projektu regulaminu,
- monitorowanie zgodności przebiegu Panelu ze Standardami i zasadami ujętymi w Regulaminie,
- udział w spotkaniach Panelistów i Panelistek (w spotkaniu inauguracyjnym oraz w części edukacyjnej, za wyłączeniem osób, które były jednocześnie stronami),
- przyjmowanie i rozpatrywanie zgłoszeń o potencjalnym naruszeniu Standardów lub innych postanowień Regulaminu,
- wezwanie Zespołu Koordynującego do przywrócenia zgodności przebiegu Panelu ze Standardami i postanowieniami Regulaminu, jeśli zajdzie taka potrzeba,
- uruchomienie procedury arbitrażu dla rozstrzygnięcia kwestii spornych, jeśli zajdzie taka potrzeba,
- czuwanie nad procesem losowego doboru Panelistów i Panelistek,
- podejmowanie rozstrzygnięć w kwestiach związanych z udziałem w Panelu Stron,
- wyznaczenie Obserwatorów do udziału w spotkaniach Panelu podczas jego zamkniętej części.

Skład Zespołu Monitorującego:

- a) 4 przedstawiciele lub przedstawicielki Urzędu Miasta Poznania, wskazani przez Prezydenta Miasta Poznania lub jego pełnomocnika,
- b) przedstawiciele lub przedstawicielki każdego z Klubów Radnych Rady Miasta Poznania, wskazani przez te Kluby (klubom liczącym nie więcej niż 10 radnych

przysługiwało jedno miejsce w Zespole Monitorującym, zaś klubom liczącym więcej niż 10 radnych dwa miejsca),

- c) 4 wykładowcy lub wykładowczynie akademicy z obszaru nauk społecznych, wskazani przez uczelnie, które otrzymały zaproszenie od Urzędu Miasta Poznania,
- d) 8 przedstawicieli lub przedstawicielek organizacji pozarządowych lub grup nieformalnych, których działalność obejmuje co najmniej jeden z następujących obszarów:
  - a. zmiany klimatu,
  - b. ochrona środowiska,
  - c. ekologia,
  - d. partycypacja obywatelska.

Kwestie sporne pomiędzy Zespołem Koordynującym a Zespołem Monitorującym mogły być rozstrzygane z wykorzystaniem arbitrażu, którego formuła organizacji została przedstawiona w regulaminie panelu (nie było jednak potrzeby skorzystania z arbitrażu).

Skład osobowy poszczególnych zespołów przedstawiony jest na stronie internetowej panelu.

4. Opracowanie regulaminu panelu

Sposób organizacji Poznańskiego Panelu Obywatelskiego został ujęty w regulaminie, którego tryb przyjmowania był następujący:

1. Zespół Koordynujący opracowuje projekt regulaminu Poznańskiego Panelu Obywatelskiego, nazywany dalej „regulaminem”.
2. W pierwszym kroku, projekt regulaminu przekazywany jest do zespołu w Urzędzie Miasta Poznania, który zajmuje się współpracą przy organizowaniu panelu, w celu zebrania komentarzy, uwag i propozycji poprawek. Propozycje poprawek mogą mieć charakter indywidualny lub zespołowy.
3. Zespół Koordynujący może przyjąć propozycje poprawek lub je odrzucić. Odrzucenie propozycji poprawki, która ma charakter zespołowy, oznacza uruchomienie procedury arbitrażu.
4. W ramach procedury arbitrażu wyłania się w sposób losowy, korzystając ze strony Random.org, pięć osób, które są członkami OECD Innovative Citizen Participation Network. Osoby zaangażowane w organizację Poznańskiego Panelu Obywatelskiego, nie mogą być arbitrami. Losowanie arbitrów przeprowadza Zespół Koordynujący w transparentny sposób.
5. Arbitrzy podejmują decyzje większością 3/5 głosów i są one rozstrzygające. Wyjątkiem są sytuacje, w których wprowadzenie w życie tych rozstrzygnięć przekraczałoby środki przeznaczone na organizację panelu lub byłoby niezgodne z przepisami prawa.

6. W kroku drugim, projekt regulaminu publikuje się na stronie internetowej panelu i przekazuje do Zespołu Monitorującego w celu zebrania komentarzy, uwag i propozycji poprawek.
7. Komentarze, uwagi i propozycje poprawek do regulaminu może przesłać każdy na adres email Zespołu Koordynującego: info@panelklimatyczny.pl. Termin przesyłania uwag zamieszcza się na stronie panelu. Zespół Koordynujący może przyjąć te propozycje poprawek lub je odrzucić.
8. Komentarze, uwagi i propozycje Zespołu Monitorującego mogą mieć charakter indywidualny lub zespołowy. Propozycje zespołowe poprawek przyjmowane są większością 2/3 głosów całego składu Zespołu Monitorującego.
9. Zespół Koordynujący może przyjąć propozycje poprawek Zespołu Monitorującego lub je odrzucić. Odrzucenie poprawki zespołowej Zespołu Monitorującego oznacza uruchomienie procedury arbitrażu, którą przeprowadza się na zasadach opisanych w pkt 4-5.
10. Skład Zespołu Monitorującego, jego zadania oraz tryb powoływania proponuje Zespół Koordynujący. Ta część regulaminu ustalana jest przez Zespół Koordynujący w porozumieniu z Urzędem Miasta Poznania. Zespół Monitorujący powoływany jest przez Prezydenta Miasta Poznania. Pierwsze spotkanie Zespołu Monitorującego organizuje Urząd Miasta Poznania.

5. Standardy panelu obywatelskiego i założenia podstawowe

Poznański Panel Obywatelski był organizowany w oparciu o następujące standardy:

- 1) Losowy dobór Panelistów i Panelistek - losowanie przebiega dwuetapowo: etap pierwszy polega na rozesłaniu zaproszeń do losowo wyłonionej puli gospodarstw domowych w Poznaniu, a etap drugi to wylosowanie ostatecznej grupy Panelistów i Panelistek wśród zarejestrowanych chętnych. Wszyscy mieszkańcy, którzy są uprawnieni do udziału w Panelu, mają potencjalnie szansę na otrzymanie zaproszenia do udziału w Panelu.
- 2) Reprezentatywność Panelu pod względem demograficznym - skład grupy Panelistów i Panelistek odzwierciedla strukturę demograficzną Poznania pod względem wybranych kryteriów demograficznych. Celem jest utworzenie "Poznania w miniaturze". Wielkość grupy pozwala na zapewnienie dostatecznej różnorodności perspektyw wśród Panelistów i Panelistek.
- 3) Niezależność Zespołu Koordynującego - zadaniem Zespołu Koordynującego jest prowadzenie Panelu. Ma on możliwość podejmowania wszelkich decyzji, które dotyczą przebiegu Panelu, o ile są one zgodne ze Standardami Panelu.
- 4) Paneliści i Panelistki mają możliwość zapraszania dodatkowych Ekspertów i Ekspertek.
- 5) Uwzględnienie możliwie najszerszego, od strony praktycznej, zakresu perspektyw, poglądów i rozwiązań podczas części edukacyjnej Panelu - jeżeli w danej kwestii

istnieją różnorodne rozwiązania i perspektywy, idealnie jest, gdy wszystkie są prezentowane w części edukacyjnej panelu (przez zaproszonych Ekspertów lub Ekspertki). Z uwagi na ograniczony czas lub inne uwarunkowania praktyczne, można zastosować metodę łączenia perspektyw. Prezentacje eksperckie mogą mieć formę wystąpienia na żywo, transmisji wideo, nagrania, pisemnej ekspertyzy lub inną.

- 6) Udział w Panelu wszystkich zainteresowanych Stron - każda organizacja, grupa nieformalna czy instytucja, której zakres działania dotyczy tematu Panelu, ma prawo do osobistego przedstawienia swojej opinii. Zespół Koordynujący jedynie identyfikuje strony - nie przeprowadza ich selekcji. Z uwagi na ograniczenia czasowe lub dużą liczbę Stron, możliwe jest zastosowanie procedury wyłonienia przedstawicieli Stron. W takiej sytuacji uwzględnia się różnorodność ich perspektyw.
- 7) Uwzględnienie w programie Panelu deliberacji - Paneliści i Panelistki mają możliwość omówienia zagadnień poruszanych w trakcie Panelu, rozważenia plusów i minusów poszczególnych rozwiązań, w małych grupach lub na forum całej grupy.
- 8) Otwartość na udział wszystkich mieszkańców i mieszkanki Poznania - przebieg Panelu umożliwi mieszkańcom i mieszkankom Poznania przekazanie Panelistom i Panelistkom swojego stanowiska objętego tematem Panelu w formie rekomendacji, uwag lub sugestii.
- 9) Wystarczająco dużo czasu na zastanowienie się - Panelistom i Panelistkom zapewnia się wystarczająco dużo czasu na rozważenie wszystkich przedstawionych im perspektyw, poglądów i rozwiązań, w tym mają oni możliwość wydłużenia czasu spotkań lub zwiększania ich liczby (możliwe są tu pewne ograniczenia wynikające z budżetu Panelu).
- 10) Transparentny przebieg Panelu - transparentność obejmuje w szczególności transmisję i nagrania spotkań w części edukacyjnej Panelu, a także publikację najważniejszych informacji dotyczących Panelu, wszystkich materiałów przekazywanych Panelistom i Panelistkom oraz raportu końcowego z przebiegu Panelu.
- 11) Widoczność i rozpoznawalność Panelu - mieszkańcy i mieszkanki Poznania są informowani o tym, że Panel się odbywa oraz o tym, jak mogą się w niego włączyć.
- 12) Wpływ Panelu na podejmowane decyzje - rekomendacje Panelu, dla których poparcie Panelistów i Panelistek będzie wynosiło co najmniej 80 procent (a średnia arytmetyczna siły poparcia co najmniej 1,75), zostaną wskazane przez Prezydenta Miasta Poznania do realizacji odpowiednim organom, zgodnie z przepisami prawa.
- 13) Fajność - przebieg Panelu jest zaprojektowany w sposób, który jest przyjazny dla wszystkich jego uczestników i uczestniczek, i pozwala na ogólną frajdę z uczestniczenia w nim.

Nowością, w stosunku do poprzednich paneli obywatelskich organizowanych w Polsce i na świecie, było przyjęcie standardu fajności.

Powyższe standardy są związane z następującymi założeniami podstawowymi:

- 1) Demokracja jest dla każdego.
- 2) Przebieg Panelu ma charakter sprawiedliwy i wiarygodny.
- 3) W demokracji społeczeństwo jest suwerenem.
- 4) Celem demokracji jest poprawa jakości życia.
- 5) U podstaw dobrze funkcjonującej demokracji leży postrzeganie i szanowanie ludzkiej godności i podmiotowości.
- 6) Celem Panelu jest podejmowanie dobrej jakości, przemyślanych decyzji.

6. Wielkość panelu obywatelskiego

Wielkość Poznańskiego Panelu Obywatelskiego została ustalona na 65 w składzie podstawowym oraz 10 osób w grupie rezerwowej.

Przyjęte zostało założenie, że panelistką i panelistą może zostać każda mieszkanka i każdy mieszkaniec Poznania, który:

- ma ukończone 18 lat,
- mieszka na stałe w Poznaniu,
- którego gospodarstwo domowe otrzymało zaproszenie do udziału w panelu,
- zarejestruje się do udziału w panelu w wyznaczonym terminie,
- zostanie wyłoniony w ostatecznym losowaniu.

Dla wszystkich panelistek i panelistów, włącznie z grupą rezerwową, została przewidziana dieta w wysokości 700 zł. Została ona powiązana z udziałem w spotkaniach panelu – 100 zł za każde spotkanie „główne”, w sobotę, bez względu na czas jego trwania. W związku z tym, że liczba spotkań była większa niż 7, było to liczone od ostatniego spotkania wstecz, innymi słowy - do wypłaty diety wliczał się udział w 7 ostatnich spotkaniach. Brak udziału w głosowaniu końcowym oznaczał przepadek całej diety (głosowanie trwało kilka dni oraz odbywało się w formule online, co zapewniało możliwość łatwego wzięcia w nim udziału).

7. Kryteria demograficzne

Dla Poznańskiego Panelu Obywatelskiego przyjęte zostały następujące kryteria demograficzne:

- 1) płeć;
- 2) grupa wiekowa:
  - a) 18-24 lata,
  - b) 25-39 lat,
  - c) 40-64 lata,
  - d) 65+ lat;
- 3) poziom wykształcenia;
- 4) stosunek do zmian klimatu;

5) osiedle zamieszkania (jednostki pomocnicze).

Do ustalenia składu idealnego w kategoriach płeć, wiek i osiedle zamieszkania zostały wykorzystane dane z Urzędu Miasta Poznania, z bazy mieszkańców zameldowanych na pobyt stały lub czasowy, stan na dzień 12.01.2021 r. Poziom wykształcenia został ustalony na podstawie danych z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. (najbardziej aktualny). Z kolei w kategorii stosunek do zmian klimatu za punkt odniesienia posłużyły badania opinii publicznej przeprowadzone przez instytut IBRIS w 2020 r. (próba 1000 osób).

Skład idealny Poznańskiego Panelu Obywatelskiego przedstawiał się następująco:

Grupa wiekowa	Płeć	Procent	Grupa główna	Grupa rezerwowa
18-24	Kobiety	3,26%	2	1
	Mężczyźni	3,39%	2	0
25-39	Kobiety	13,68%	9	1
	Mężczyźni	12,88%	8	1
40-64	Kobiety	21,00%	14	2
	Mężczyźni	18,12%	12	2
65+	Kobiety	17,29%	11	2
	Mężczyźni	10,38%	7	1
RAZEM		100%	65	10

Wykształcenie	Procent	Grupa główna	Grupa rezerwowa
podstawowe, gimnazjalne, inne	14%	9	1
średnie, policealne, kolegium, zawodowe	54%	35	6
wyższe	32%	21	3
RAZEM	100%	65	10

Stosunek do zmian klimatu	Procent	Grupa główna	Grupa rezerwowa
1 - Zdecydowanie niezaniepokojony	15%	10	2
2	3%	2	0
3	21%	14	2
4	17%	11	2
5 - Zdecydowanie zaniepokojony	44%	28	4
RAZEM	100%	65	10

Osiedle	Procent	Grupa główna
Antoninek-Zieliniec-Kobylepole	2,01%	1
Chartowo	4,45%	2
Fabianowo-Kotowo	0,36%	1
Główna	0,93%	1
Głuszyna	0,79%	1
Górczyn	2,49%	2
Grunwald Południe	4,79%	3
Grunwald Północ	2,53%	2
Jana III Sobieskiego i Marysieńki	1,82%	1
Jeżyce	4,33%	2
Junikowo	2,04%	1
Kiekrz	0,38%	1
Krzesiny-Pokrzywno-Garaszewo	0,46%	1
Krzyżownicy-Smochowice	1,62%	1
Kwiatowe	0,93%	1
Ławica	1,64%	1
Morasko-Radojewo	0,59%	1

Naramowice	3,68%	2
Nowe Winogrody Południe	2,69%	2
Nowe Winogrody Północ	3,09%	2
Nowe Winogrody Wschód	1,14%	1
Ogrody	1,19%	1
Ostrów Tumski- Śródka-Zawady-Komandoria	1,19%	1
Piątkowo	6,89%	3
Podolany	1,78%	1
Rataje	6,66%	3
Sołacz	0,97%	1
Stare Miasto	4,87%	3
Stare Winogrody	1,70%	1
Starotęka-Minikowo-Marlewo	2,02%	1
Stary Grunwald	0,61%	1
Strzeszyn	1,83%	1
Szczepankowo-Spławie-Krzesinki	1,57%	1
Św. Łazarz	5,99%	3
Świerczewo	2,69%	2
Umultowo	0,92%	1
Warszawskie-Pomet-Maltańskie	1,43%	1
Wilda	5,39%	3
Winiary	2,65%	2
Wola	1,08%	1
Zielony Dębiec	2,47%	2
Żegrze	3,35%	2
RAZEM	100%	65

8. Losowanie panelistek i panelistów

Losowanie panelistek i panelistów do Poznańskiego Panelu Obywatelskiego przebiegało w kilku etapach. Pierwszym było wylosowanie adresów gospodarstw domowych, do których wysłane zostanie listowne zaproszenie do udziału w panelu. Przyjęte zostało założenie, że wysłanych zostanie około 20 000 listów z zaproszeniami. Dokładna liczba zaproszeń przypadających na każde z 42 osiedli została obliczona w taki sposób, że na każde 100 osób mieszkających na danym osiedlu przypadało 5 listów. Przyjęte zostało również drugie założenie, że jeżeli dla danego osiedla liczba zaproszeń będzie mniejsza niż 100, wówczas otrzymają one dodatkowe listy z zaproszeniami, aby zwiększyć prawdopodobieństwo, że z każdego osiedla zgłoszą się osoby chętne do udziału w panelu. Liczba listów dodatkowych została obliczona w następujący sposób – dla przykładu, dla osiedla Fabianowo-Kotowo z podstawowego obliczenia wychodziło 71 listów. Liczba ta została odjęta od 100, co dało wynik 29. Następnie te 29 zostało podzielone przez współczynnik 1,8, co dało wynik 16. Te 16 zostało dodane do pierwotnej liczby listów, dając w efekcie 87 zaproszeń dla osiedla Fabianowo-Kotowo. Dodatkowe zaproszenia przypadły również dla osiedli Kiekrz i Krzesiny-Pokrzywno-Garaszewo.

Osiedle	Liczba mieszkańców	Liczba listów
Antoninek-Zieliniec-Kobylepole	7870	394
Chartowo	18131	907
Fabianowo-Kotowo	1413	87
Główna	3575	179
Głuszyna	3108	155
Górczyn	9978	499
Grunwald Południe	19543	977
Grunwald Północ	10355	518
Jana III Sobieskiego i Marysieńki	7358	368
Jeżyce	17432	872
Junikowo	7852	393
Kiekrz	1497	89
Krzesiny-Pokrzywno-Garaszewo	1748	94

Krzyżownicy-Smochowice	6372	319
Kwiatowe	3683	184
Ławica	6353	318
Morasko-Radojewo	2173	109
Naramowice	13596	680
Nowe Winogrody Południe	11084	554
Nowe Winogrody Północ	12684	634
Nowe Winogrody Wschód	4732	237
Ogrody	4855	243
Ostrów	4788	239
Tumski-Śródka-Zawady-Komandoria		
Piątkowo	27127	1356
Podolany	6825	341
Rataje	27091	1355
Sołacz	3834	192
Stare Miasto	19793	990
Stare Winogrody	6512	326
Starotęka-Minikowo-Marlewo	7914	396
Stary Grunwald	2474	124
Strzeszyn	6565	328
Szczepankowo-Spławie-Krzesinki	5860	293
Św. Łazarz	24235	1212
Świerczewo	10769	538
Umultowo	3531	177
Warszawskie-Pomet-Maltańskie	5549	277
Wilda	21349	1067
Winiary	10888	544

Wola	4339	217
Zielony Dębiec	10145	507
Żegrze	13469	673
RAZEM		19962

Losowanie adresów gospodarstw domowych zostało przeprowadzone w formie elektronicznej w Urzędzie Miasta Poznania przez GEOPOZ. Wylosowanych zostało 19962 adresów. Zgodnie z przyjętym założeniem, do udziału w panelu mogła zgłosić się każda pełnoletnia osoba, mieszkająca pod wylosowanym adresem - telefonicznie lub rejestrując się na specjalnej stronie internetowej. Zgłosiło się 1009 osób, co stanowi blisko 5 procent pozytywnych odpowiedzi na wysłane zaproszenia.

Kolejnym etapem było losowanie elektroniczne z wykorzystaniem algorytmu symulowanego wyżarzania. Symulowane wyżarzanie zostało przeprowadzone dla wyłonienia 6 potencjalnych składów panelu, w których strukturę demograficzną udało się odzwierciedlić niemal idealnie. Zgodnie z przyjętym założeniem, składy były losowane w taki sposób, aby kryterium płci i wieku było odzwierciedlone w 100 procentach, a odchylenia były dopuszczone w pozostałych kryteriach. Do każdego składu wylosowana została również grupa rezerwowa (10 osób, również z uwzględnieniem kryteriów demograficznych).

Każde losowanie elektroniczne było przeprowadzane z całej grupy 1009 osób, zatem możliwe było, że dana osoba zostanie wylosowana do więcej niż jednego składu, co miało miejsce w wielu przypadkach. Kilka osób znalazło się nawet we wszystkich wylosowanych składach.

Ostateczne losowanie zostało przeprowadzone za pomocą rzutu kostką i polegało na wyłonieniu jednego z wylosowanych elektronicznie 6 potencjalnych składów, co było transmitowane na żywo w internecie. Losowanie to zostało przełożone o kilka dni, gdyż okazało się, że algorytm umieszczał w składzie jednego panelu te same osoby, co wymagało poprawienia programu. Wszystkie 6 wylosowanych elektronicznie potencjalnych składów zostało opublikowanych w internecie i dzięki wyszukiwarce można było w łatwy sposób sprawdzić, w których składach się kto znalazł (opublikowane zostały jedynie indywidualne identyfikatory, bez danych osobowych). Wylosowany za pomocą rzutu kostką został skład numer 4.

W przypadku, gdy wylosowana osoba rezygnowała z udziału w panelu, na jej miejsce była zapraszana kolejna osoba (do czasu rozpoczęcia spotkania inauguracyjnego panelu). Aby uzupełnić wolne miejsce w składzie panelu, tworzona była lista osób, których kryteria demograficzne najbliższej odpowiadały osobie, która zrezygnowała z udziału. Wówczas było

albo przeprowadzane losowanie dodatkowe, za pomocą strony Random.org, lub jeśli była to tylko jedna osoba, wówczas wchodziła ona automatycznie na wolne miejsce. W przypadku zastępstw najpierw było sprawdzane, czy są osoby lub osoba, która spełnia wszystkie kryteria demograficzne, a jeśli nie, to wyłączone były w następującej kolejności - osiedle, stosunek do zmian klimatu, poziom wykształcenia. Jeśli po wyłączeniu, na przykład, kryterium osiedla i stosunku do zmian klimatu, wśród osób, które spełniały wszystkie pozostałe kryteria, był ktoś, kto mieszkał w tym samym osiedlu, co osoba, która zrezygnowała, wówczas taka osoba mogła wejść automatycznie w wolne miejsce, jeśli była to tylko jedna osoba. W sytuacji, gdyby takich osób było więcej, o wejściu w skład panelu rozstrzygało losowanie.

W związku z tym, że kilka rezygnacji miało miejsce wkrótce po rozpoczęciu spotkań panelu, na początku marca skład panelu 70 liczył osób, łącznie z grupą rezerwową. Zespół Koordynujący postanowił o tym, by nie zapraszać nowych panelistów po rozpoczęciu spotkań panelu z uwagi na to, że proces już trwał i nowe osoby wchodziłyby z pominięciem części spotkań, a grupa była nadal wystarczająco duża dla zapewnienia wiarygodności panelu.

9. Harmonogram panelu

Harmonogram Poznańskiego Panelu Obywatelskiego uwzględniał cztery spotkania edukacyjne (po dwa spotkania poświęcone każdemu z tematów szczegółowych Panelu), cztery spotkania deliberacyjne, oraz dwa spotkania wstępne, przeznaczone na integrację i szkolenie dla Panelistów i Panelistek. Przed spotkaniami wstępnymi Paneliści i Panelistki mieli także możliwość wzięcia udziału w jednej z dwudziestu otwartych, półgodzinnych wideorozmów na Zoomie (tzw. dzwonek techniczny), celem sprawdzenia sprzętu oraz poznania funkcji i przycisków programu.

Harmonogram oficjalnych spotkań Panelu wyglądał następująco:

- 18 lutego (czwartek) - spotkanie integracyjne, 18:00-19:15
- 20 lutego (sobota) - spotkanie szkoleniowe, 11:00-13:30
- 6 marca (sobota) - spotkanie edukacyjne, 11:00-13:30
- 13 marca (sobota) - spotkanie edukacyjne, 11:00-13:30
- 20 marca (sobota) - spotkanie edukacyjne, 10:30-13:30
- 27 marca (sobota) - spotkanie edukacyjne, 11:00-13:30
- 17 kwietnia (sobota) - spotkanie deliberacyjne, 11:00-13:30
- 24 kwietnia (sobota) - spotkanie deliberacyjne, 11:00-13:30
- 8 maja (sobota) - spotkanie deliberacyjne, 10:00-16:00
- 22 maja (sobota) - spotkanie deliberacyjne, 10:00-16:00

Łącznie Paneliści i Panelistki wzięli udział w 31,5 godzinach spotkań, z czego 3,5 godziny przeznaczono na spotkania wprowadzające, 10,5 godz. na część edukacyjną, a 17 godzin na część deliberacyjną.

Wszystkie spotkania edukacyjne miały charakter otwarty: ich przebieg transmitowany był na żywo na kanale YouTube Panelu oraz na Facebooku. Nagrania ze spotkań publikowane były także na stronie internetowej Panelu, wraz z prezentacjami ekspertów oraz wszelkimi dodatkowymi materiałami edukacyjnymi, które otrzymał Zespół Koordynujący. Spotkania deliberacyjne miały charakter zamknięty: uczestniczyli w nich jedynie Paneliści, Panelistki, oraz zespół facylitatorski, a do prywatnej transmisji dostęp mieli specjalnie wyznaczeni Obserwatorzy.

10. Paczki dla panelistek i panelistów

W budowaniu przyjemnej i ciepłej atmosfery Panelu pomogło rozesłanie do Panelistów i Panelistek paczek powitalnych z herbatą, kawą, słodką przekąską oraz krótką wiadomością od Zespołu Koordynującego. Paczki przygotował oraz rozesłał sklep Avocado z Gdańska. Wszystkie znajdujące się w paczkach produkty były ekologiczne oraz, o ile to było możliwe, posiadały certyfikat sprawiedliwego handlu. Opakowanie i wypełnienie całkowicie nadawały się do recyklingu i nie zawierały plastiku. Paczki trafiły do Panelistek i Panelistów pod koniec lutego, a zatem po spotkaniach wprowadzających, lecz przed rozpoczęciem głównej części panelu.

11. Układanie programu i spotkania robocze dla stron

Szczegółowy program części edukacyjnej Panelu układany był w oparciu o sugestie stron i ekspertów. Kontakt ze stronami zidentyfikowanymi przez Zespół Koordynujący, a także z tymi, które same zgłosiły się do udziału w Panelu, nawiązywany był w pierwszej kolejności mailowo. Następnie zainteresowane strony rozmawiały z przedstawicielem lub przedstawicielką Zespołu Koordynującego przez telefon lub na spotkaniu wirtualnym, by przekazać swoje sugestie dotyczące najistotniejszych wątków merytorycznych do uwzględnienia w części edukacyjnej Panelu oraz by wskazać polecanych przez siebie ekspertów. Te same kwestie konsultowane były z wstępnie zidentyfikowanymi ekspertami. W wyniku rozmów wyłoniła się przybliżona lista najważniejszych wątków merytorycznych dla obu tematów Panelu, a także obszerna lista zajmujących się nimi specjalistów. Zgodnie z Regulaminem Panelu, ostateczna decyzja co do tego, którzy z ekspertów wystąpią podczas spotkań edukacyjnych, należała do Zespołu Koordynującego. Przy selekcjonowaniu ekspertów pod uwagę brane było ich doświadczenie, wykształcenie, umiejętność przekazywania wiedzy oraz dostępność.

Co do stron, zgodnie z Regulaminem Panelu Zespół Koordynujący nie przeprowadzał ich selekcji - sprawdzał jedynie, czy zgłoszone organizacje/grupy nieformalne/institucje spełniają definicję wskazaną przez Regulamin. Ze względu na ograniczenia czasowe, wynikające z harmonogramu Panelu, blok przeznaczony na wystąpienia stron mógł objąć

maksymalnie 8 stanowisk (sześć minutowych prezentacji). W przypadku pierwszego tematu Panelu (las i tereny zielone), do przedstawienia swojego stanowiska zgłosiło się łącznie 14 stron, spośród których 4 pochodziły z ramienia Urzędu Miasta, pozostałe zaś z sektora pozarządowego. Dostępnych 8 miejsc zostało podzielonych rachunkiem proporcjonalnym, w wyniku czego 2 miejsca przeznaczono dla jednostek miejskich, a pozostałych 6 dla organizacji i grup nieformalnych (patrz program drugiego spotkania edukacyjnego).

W dniach poprzedzających właściwe spotkanie Panelu odbyło się spotkanie robocze dla stron, celem rozdzielania dostępnych 6 miejsc i ewentualnego połączenia stanowisk. W wyniku spotkania część stron – za wyjątkiem sześciu – dobrowolnie zrezygnowała z przedstawiania swojego stanowiska podczas spotkania Panelu (zastrzegając możliwość przesłania stanowiska w formie nagrania). Te z organizacji, które nie zjawyły się na spotkaniu roboczym, zostały poproszone o przesłanie swoich stanowisk w formie nagrań/materiałów dodatkowych. W przypadku drugiego tematu panelu (spalanie węgla) nie zaistniała konieczność spotkania roboczego dla stron, ponieważ ich liczba nie przekraczała liczby miejsc przewidzianych w programie.

W ramach części edukacyjnej Panelu, oprócz planowych, transmitowanych spotkań sobotnich, odbyły się również cztery spotkania nieformalne, tzw. Podwieczorki z Ekspertami, podczas których chętni Paneliści i chętne Panelistki mieli szansę spotkać się na dłużej z jednym lub dwoma samodzielnie wskazanymi specjalistami, by dodatkowo pogłębić swoją wiedzę i zadać nurtujące ich pytania. Podwieczorki odbywały się w środy wieczorami, a nagrania z ich przebiegu publikowano w profilach społecznościowych Panelu (YouTube oraz facebook).

- 1) Środa, 10 marca 2021 – podwieczorek z prof. Bogdanem Chojnickim i dr Marzeną Suchocką
- 2) Środa, 17 marca 2021 – podwieczorek z Małgorzatą Piszczek i Łukaszem Pancewiczem
- 3) Środa, 25 marca 2021 – podwieczorek z Marcinem Popkiewiczem i Piotrem Siergiejem
- 4) Środa, 31 marca 2021 – podwieczorek z Cezarym Czemplikiem i dr Magdaleną Baborską-Narozny

12. Program spotkań głównych w części edukacyjnej

6 marca 2021

Pierwsze spotkanie edukacyjne

Jak zaadaptować lasy i tereny zielone w Poznaniu do zmieniającego się klimatu?

11:00-11:10

Prezydent Miasta Poznania Jacek Jaśkowiak
Powitanie Panelistów i Panelistek

11:10-11:22	dr Mateusz Ciechanowski <i>Związek między zielenią miejską a zmianami klimatu i jakością życia w mieście</i>
11:22-11:34	Barbara Hoffmann, Monika Sobczak, Zarząd Zieleni Miejskiej <i>Obecne kierunki działań w mieście w kontekście terenów zieleni</i>
11:34-11:44	Dyskusja w grupach
11:44-11:59	Pytania i odpowiedzi
11:59-12:14	Przerwa na kawę i herbatę
12:14-12:26	mgr inż. Łukasz Polakowski, Zakład Lasów Poznańskich <i>Obecne kierunki działań w mieście w kontekście lasów</i>
12:26-12:38	prof. dr hab. Bogdan Chojnicki <i>Zmiany klimatu a gospodarka leśna</i>
12:38-12:50	dr hab. Marzena Suchocka <i>Planowanie ochrony zieleni i zarządzanie nią na różnych szczeblach</i>
12:50-13:02	Dyskusja w grupach
13:02-13:22	Pytania i odpowiedzi
13:22-13:30	Podsumowanie dnia

13 marca 2021

Drugie spotkanie edukacyjne

Jak zaadaptować lasy i tereny zieleni w Poznaniu do zmieniającego się klimatu?

10:40-11:00	Rejestracja, kawa i herbata
11:00-11:05	Powitanie Panelistów i Panelistek
11:05-11:17	Małgorzata Piszczek <i>Ochrona Zieleni w mieście - przykłady rozwiązań</i>
11:17-11:29	prof. Mariusz Lamentowicz <i>Miejskie mokradła a zmiany klimatu</i>
11:29-11:41	Dyskusja w grupach
11:41-11:56	Pytania i odpowiedzi

11:56-12:11	Przerwa na kawę i herbatę + losowanie kolejności występowania Stron
12:11-12:35	Wystąpienia Stron: 1. Stowarzyszenie Morasko XXI (6 minut) 2. Prawo do Przyrody (6 minut) 3. Klub Przyrodników Koło Poznańskie (6 minut) 4. Miejska Pracownia Urbanistyczna (6 minut)
12:35-12:47	Pytania i odpowiedzi
12:47-13:11	Wystąpienia Stron: 5. grupa nieformalna Planetarianki i Planetarianie (6 minut) 6. Aquanet, Zakład Zieleni Miejskiej, Zakład Lasów Poznańskich (stanowisko łączone, 6 minut) 7. Kolektyw Kąpielisko (6 minut) 8. Koalicja ZaZieleń (6 minut)
13:11-13:23	Pytania i odpowiedzi
13:23-13:30	Podsumowanie dnia

20 marca 2021

Trzecie spotkanie edukacyjne

Czy całkowicie odejść w Poznaniu od spalania węgla w gospodarstwach domowych?

10:10-10:30	Rejestracja, kawa i herbata
10:30-10:32	Powitanie i wprowadzenie
10:31-10:50	prof. Jacek Piskozub <i>Spalanie węgla a zmiany klimatu</i>
10:50-11:10	Marcin Popkiewicz <i>W jaki sposób odejść od spalania węgla?</i>
11:10-11:20	Dyskusja w grupach
11:20-11:40	Pytania i odpowiedzi
11:40-12:00	Przerwa na kawę i herbatę
12:00-12:15	Katarzyna Kruszka-Pytlik, Wydział Gospodarki Komunalnej Miasta Poznania

Obecne kierunki działań w mieście i planowane projekty w kontekście spalania węgla i przechodzenia na odnawialne źródła energii

12:15-12:30	Piotr Siergiej <i>Uchwała antysmogowa w kontekście odchodzenia od węgla</i>
12:30-12:45	Zuzanna Sasiak, Joanna Krawczyk <i>O społecznościach energetycznych</i>
12:45-55	Dyskusja w grupach
12:55-13:20	Pytania i odpowiedzi
13:20-13:30	Podsumowanie dnia

27 marca 2021

Czwarte spotkanie edukacyjne

Czy całkowicie odejść w Poznaniu od spalania węgla w gospodarstwach domowych?

10:40-11:00	Rejestracja, kawa i herbata
11:00-11:02	Powitanie Panelistów i Panelistek
11:02-11:17	dr inż. Marta Laska <i>Termomodernizacja budynków jako kluczowy element dla zmniejszenia zużycia energii</i>
11:17-11:32	dr inż. hab. arch. Magdalena Baborska-Narozny <i>Przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu</i>
11:32-11:47	Sebastian Bykuć <i>Odnawialne źródła energii jako alternatywa dla palenia węglem</i>
11:47-12:07	Pytania i odpowiedzi
12:07-12:22	Przerwa na kawę i herbatę + losowanie kolejności występowania Stron
12:22-12:28	Wystąpienie Świadka
12:28-12:46	Wystąpienia Stron: 1. Polskie Forum Klimatyczne (6 minut) 2. Veolia (6 minut) 3. Stowarzyszenie Morasko XXI (6 minut)

12:46-12:58	Pytania i odpowiedzi
12:58-13:16	Wystąpienia Stron: 1. Młodzieżowy Strajk Klimatyczny (6 minut) 2. Straż Miejska Miasta Poznania(6 minut) 3. Wydział Kształtowania i Ochrony Środowiska (6 minut)
13:16-13:28	Pytania i odpowiedzi
13:28-13:30	Podsumowanie dnia

13. Sposób wypracowania rekomendacji – przebieg części deliberacyjnej

Punktem wyjścia dla prac Panelu w ramach części deliberacyjnej były propozycje rekomendacji przesyłane przez strony, ekspertów, oraz samych Panelistów i Panelistki. Jeszcze przed rozpoczęciem spotkań deliberacyjnych propozycje te zostały opublikowane na stronie internetowej Panelu, oraz przekazane Panelistom i Panelistkom do wstępnego zapoznania się. W przypadku tematu dotyczącego lasów i terenów zieleni łącznie zgłoszonych zostało 122 propozycji rekomendacji, zaś w temacie dotyczącym węgla - 73. Ze względu na różną liczbę propozycji, oraz różny charakter pytań zadanych Panelowi, deliberacja nad obydwoma tematami wyglądała nieco inaczej. W przypadku propozycji dotyczących węgla, poza głównymi spotkaniami deliberacyjnymi odbyły się również dwa spotkania redakcyjne dla chętnych, mające na celu:

1. połączenie w blok rekomendacji niezgodnych z regulaminem panelu,
2. połączenie w bloki propozycji zbliżonych merytorycznie oraz ich ewentualną redakcję.

W przypadku propozycji dotyczących zieleni, odbyło się jedno spotkanie redakcyjne, w ramach którego uczestnicy mieli możliwość redakcji propozycji zbliżonych merytorycznie.

Pierwsze spotkanie deliberacyjne Panelu

Cele spotkania:

- Wprowadzenie do deliberacji,
- Przeanalizowanie i odpowiedzenie na pytanie “Czy całkowicie odejść w Poznaniu od spalania węgla w gospodarstwach domowych?”

Streszczenie przebiegu spotkania:

W ramach tego spotkania Paneliści i Panelistki wraz z zespołem facylitującym mieli szansę przypomnieć sobie wspólnie ustalone w lutym zasady prowadzenia dyskusji, a także omówić ogólny przebieg części deliberacyjnej wraz z ewentualnymi zmianami w programie. Paneliści i Panelistki zostali także poproszeni o chwilę refleksji nad pozytywnymi aspektami miasta,

oraz tego, jak wyobrażają sobie sukces Panelu. Ćwiczenie to pomogło zintegrować grupę wokół wspólnego celu oraz stworzyć przyjemną atmosferę, sprzyjającą owocnej dyskusji.

Po przerwie rozpoczęła się część merytoryczna spotkania, poświęcona pytaniu “Czy całkowicie odejść w Poznaniu od spalania węgla w gospodarstwach domowych”. W pierwszej kolejności, w formie otwartej dyskusji na forum, Paneliści i Panelistki zastanawiali się nad tym, co potrzebne jest do tego, by całkowicie odejść od spalania węgla. Następnie w dwóch osobnych grupach, z pomocą facylitatorów, przeprowadzili analizę SWOT obojga scenariuszy (odejścia od spalania węgla oraz pozostania przy spalaniu węgla). Analiza ta obejmuje dyskusję na temat słabych i mocnych stron danego rozwiązania, a także związanych z nim szans i zagrożeń. Po etapie analizy intelektualnej, Panelistów i Panelistki poproszono o ocenę swojego emocjonalnego stosunku do obu rozwiązań, wykorzystując w tym celu skalę emocji.

Pod koniec spotkania grupa przeszła do kwestii technicznych związanych z głosowaniem przez internet.

Efekty spotkania:

Przyjęcie rekomendacji o całkowitym odejściu w Poznaniu od spalania węgla w gospodarstwach domowych, z zapewnieniem wsparcia dla osób najuboższych.

Drugie spotkanie deliberacyjne Panelu

Cel spotkania:

- Przegląd propozycji rekomendacji w temacie węgla, w tym odrzucenie propozycji niezgodnych z Regulaminem Panelu

Streszczenie przebiegu spotkania:

Po krótkim powitaniu, Paneliści i Panelistki w mniejszych grupach zastanawiali się nad pytaniem: “Co jest najważniejsze do tego, by móc całkowicie odejść od spalania węgla w gospodarstwach domowych?”. Ćwiczenie miało na celu sprecyzowanie priorytetów Panelu w kontekście odchodzenia od spalania węgla. Następnie pełen skład Panelu miał szansę zapoznać się z wynikami spotkania redakcyjnego dla chętnych, w ramach którego uczestnicy zgrupowali w jeden blok propozycje rekomendacji, które w ich ocenie nie spełniały wymogów regulaminu (nie były odpowiedzią na pytanie zadane panelowi i/lub nie były poruszane podczas części edukacyjnej). O odrzuceniu całego bloku rekomendacji miało zadecydować głosowanie zbiorcze. Przed podejściem do głosowania, wszyscy Paneliści mieli możliwość zasugerowania “wyjęcia” którejkolwiek propozycji rekomendacji z bloku. Zaakceptowany przez całą grupę blok rekomendacji niezgodnych z regulaminem został poddany pod głosowanie, które zadecydowało o jego odrzuceniu.

W dalszej części spotkania, uczestników podzielono na 5 grup, z których każdej przydzielono facylitatora, oraz przynależną im część rekomendacji do przeanalizowania. W ramach analizy,

uczestnicy odpowiadali na następujące pytania w odniesieniu do każdej propozycji rekomendacji:

1. Czy jest to rekomendacja?
2. Czy warto zajmować się tą rekomendacją?
3. Czy rekomendacja jest sformułowana w sposób klarowny i zrozumiały dla osób, które będą ją wdrażały?
4. Czy rekomendacja jest sformułowana poprawnie stylistycznie?

Oprócz tego mieli także możliwość sformułowania alternatywnej wersji językowej danej rekomendacji. Praca w grupach odbywała się z wykorzystaniem współdzielonego pliku, na którym w czasie rzeczywistym pojawiały się efekty dyskusji wszystkich grup. Pod koniec najważniejsze rezultaty – w tym nowe brzmienia rekomendacji – przedstawiono na forum, jako punkt wyjścia do otwartej dyskusji. Po spotkaniu Paneliści i Panelistki przeszli do wstępnego głosowania nad propozycjami rekomendacji. Wyniki wstępnego głosowania nie są wiążące i służą przede wszystkim sprawdzeniu, w którą stronę skłania się Panel – jakie rozwiązania cieszą się największą popularnością. Informacja ta może być istotna na etapie opiniowania rekomendacji przez Urząd Miasta, strony oraz ekspertów.

Efekty spotkania:

Odrzucenie rekomendacji niezgodnych z Regulaminem, wstępne przegłosowanie pozostałych propozycji rekomendacji w temacie węgla.

Trzecie spotkanie deliberacyjne

Cel spotkania:

- Przegląd rekomendacji w temacie lasów i zieleni, w tym utworzenie bloku propozycji do odrzucenia.
- Przegłosowanie kwestii organizacyjnych, związanych z dalszym przebiegiem deliberacji.

Streszczenie przebiegu spotkania:

Po krótkim powitaniu Paneliści i Panelistki w mniejszych grupach, z pomocą facylitatorek, zastanawiali się nad pytaniem: “Co jest najważniejsze w temacie lasów i terenów zieleni?”. Ćwiczenie miało na celu sprecyzowanie priorytetów Panelistów w kontekście zieleni miejskiej, przed podjęciem pracy nad konkretnymi propozycjami rekomendacji. Wnioski z grup zostały przedstawione na forum.

Następnie paneliści i panelistki mieli szansę “po cichu”, we własnym tempie przeczytać propozycje rekomendacji (wcześniej byli również zachęcani mailowo do zapoznania się z nimi w domu), oraz zastanowić się nad tym, które z nich, ich zdaniem, powinny zostać przyjęte przez Panel. Następnie, na forum, Paneliści i Panelistki wskazywali na te rekomendacje z listy zbiorczej, które powinny przejść do dalszej analizy. Pozostałe propozycje – te, które nie zostały wskazane przez żadnego z członków Panelu – połączone zostały w blok oraz

odrzucone zbiorczo w drodze głosowania. Kolejnym krokiem była analiza wskazanych propozycji rekomendacji w mniejszych grupach, metodą analogiczną do zastosowanej w przypadku rekomendacji na temat węgla. Podczas pracy w grupach Paneliści i Panelistki mogli także zgłosić potrzebę omówienia danej propozycji rekomendacji lub związanych z nią wątpliwości na forum całej grupy, w ramach dyskusji plenarnej, uwzględnionej w programie spotkania. Mogli także wskazać na pary bądź grupy propozycji zbliżonych merytorycznie - zostały one odnotowane i przekazane na spotkanie redakcyjne dla chętnych.

Pod koniec Paneliści i Panelistki wzięli udział w głosowaniu internetowym *ad hoc*, dotyczącym kwestii:

1. zatrudnienia niezależnego redaktora do korekty językowej rekomendacji,
2. zaproszenia przedstawicieli Urzędu Miasta na ostatnie spotkanie deliberacyjne Panelu,
3. zaproszenia wskazanych przez siebie ekspertów na ostatnie spotkanie deliberacyjne Panelu.

Tak jak w przypadku rekomendacji dotyczących węgla, po spotkaniu Paneliści i Panelistki przeszli do wstępnego głosowania nad propozycjami rekomendacji w temacie zieleni.

Efekty spotkania:

Odrzucenie części propozycji rekomendacji w głosowaniu blokowym, wstępne przegłosowanie pozostałych propozycji rekomendacji w temacie zieleni, podjęcie decyzji o zatrudnieniu redaktora oraz zaproszeniu przedstawicieli Urzędu i ekspertów na czwarte spotkanie deliberacyjne.

14. Głosowanie wstępne i konsultacje w sprawie propozycji rekomendacji

Wszystkie propozycje rekomendacji, w obydwu tematach przedstawionych panelowi, które przeszły przez spotkania deliberacyjnej, zostały poddane pod głosowanie wstępne tą samą metodą, którą paneliści mieli głosować w sprawie ich przyjmowania. Głosowanie odbyło się za pomocą specjalnie opracowanego programu, do którego można wprowadzać propozycje rekomendacji i który pokazuje wynik głosowania zgodnie z założeniami przyjętymi w regulaminie. Celem głosowania było to, aby na etapie opiniowania propozycji rekomendacji można było zobaczyć, jak rozkłada się poparcie propozycji poparcie, dla których jest duże, a dla których małe, i dzięki temu dopasować lepiej komentarze, sugestie i uwagi.

Wyniki głosowania wstępnego zostały przesłane do Urzędu Miasta Poznania, ekspertek i ekspertów, do stron oraz zostały opublikowane na stronie internetowej panelu, dzięki czemu uwagi lub komentarze mógł panelistom przesłać każdy. Na skutek przeoczenia, jedna ze stron nie otrzymała wyników głosowania wstępnego wraz z innymi, pomimo tego jednak umożliwione jej zostało przesłanie komentarzy już po upływie terminu na ich zgłaszanie. Wszelkie uwagi, które zostały nadesłane na etapie opiniowania, zostały przekazane panelistkom i panelistom oraz zostały zamieszczone na stronie panelu.

Aby umożliwić pogłębioną analizę propozycji rekomendacji, w ramach ostatniego spotkania panelu zorganizowane zostało spotkanie z przedstawicielami Urzędu Miasta Poznania oraz ekspertkami i ekspertami wskazanymi przez panelistki i panelistów - konsultacje. Wybór ekspertek i ekspertów dla obydwu tematów miał miejsce poprzez głosowanie online. Można było oddać głos na jedną osobę, kilka lub wszystkie, które były na liście, wybierając jedną z trzech opcji przy imieniu i nazwisku ekspertki lub eksperta:

- 1) Zdecydowanie się zgadzam,
- 2) Zgadzam się,
- 3) Zgadzam się, choć mam pewne wątpliwości lub zastrzeżenia.

Na liście znaleźli się eksperci i ekspertki, którzy miały prezentację na żywo w ramach spotkań panelu, u których zostało zamówione nagranie lub materiał pisemny. W temacie zieleni, w wyniku głosowania zaproszeni przez panelistki i panelistów zostali: Szymon Łukasiewicz, Marzena Suchocka i Bogdan Chojnicki, natomiast w temacie odchodzenia od węgla: Marta Laska, Marcin Popkiewicz i Piotr Siergiej.

Program spotkania panelu 22 maja, który obejmował konsultacje z urzędem oraz ekspertkami i ekspertami, był następujący:

9:40	10:00	Rejestracja, kawa i herbata
10:00	10:05	Powitanie i wprowadzenie
10:05	10:15	Wystąpienie urzędu miasta w temacie zieleni
10:15	10:35	Q & A z urzędem
10:35	11:20	Konsultacje z ekspertami w sprawie zieleni
11:20	11:35	Przerwa na kawę i herbatę
11:35	11:45	Wystąpienie urzędu miasta w temacie węgla
11:45	12:05	Q & A z urzędem
12:05	12:50	Konsultacje z ekspertami w sprawie węgla
12:50	13:50	Przerwa na obiad
13:50	14:30	Analiza propozycji rekomendacji - zieleni
14:30	14:45	Prezentacja wniosków z grup
14:45	14:55	Przerwa na kawę i herbatę
14:55	15:35	Analiza propozycji rekomendacji - węgiel
15:35	15:50	Prezentacja wniosków z grup
15:50	16:00	Podsumowanie i głosowania

Po rozmowie z osobami z Urzędu Miasta Poznania oraz ekspertkami i ekspertami, możliwe było zaktualizowanie propozycji rekomendacji przed poddaniem ich pod głosowanie końcowe – stworzenie dla nich nowych brzmień.

15. Głosowanie końcowe

Głosowanie końcowe rozpoczęło się dwa dni po ostatnim spotkaniu panelu. Wzięło w nim udział 57 panelistek i panelistów. Dla każdego z tematów została przygotowana osobna strona do głosowania online (w specjalnie opracowanym w tym celu programie), dzięki czemu można było głosować „w częściach” – zakończyć jedno głosowanie, a potem, w dowolnym momencie, po przerwie, rozpocząć drugie. Na każde głosowanie było przeznaczone kilka dni czasu.

Zgodnie z regulaminem, paneliści i panelistki mogli oddawać swój głos poprzez zaznaczenie jednej z poniższych opcji:

- 1) Zdecydowanie się zgadzam,
- 2) Zgadzam się,
- 3) Zgadzam się, choć mam pewne wątpliwości lub zastrzeżenia,
- 4) Mam wiele wątpliwości,
- 5) Raczej się nie zgadzam,
- 6) Nie zgadzam się,
- 7) Zdecydowanie się nie zgadzam.

Opcje wymienione w punktach 1-3 oznaczały poparcie dla danej propozycji rekomendacji, zaś opcje w punktach 4-7 oznaczały brak poparcia.

Dla każdego głosu, w ramach którego wyrażono poparcie dla danej propozycji rekomendacji, przyznawana była odpowiednio następująca liczba punktów:

- 1) Zdecydowanie się zgadzam - 3 punkty,
- 2) Zgadzam się - 2 punkty,
- 3) Zgadzam się, choć mam pewne wątpliwości - 1 punkt.

Rekomendację była uznawana za przyjętą jeżeli:

- a) co najmniej 80 procent Panelistów i Panelistek uczestniczących w głosowaniu wyraziło dla niej poparcie oraz
- b) średnia arytmetyczna punktów przyznanych wszystkim oddanym na nią głosom zgodnie z ust. 5 (siła poparcia) wyniesie co najmniej 1,75 pkt.

W przypadku, gdy pod głosowanie było poddawanych kilka brzmień rekomendacji, która dotyczyła tej samej kwestii, za przyjętą przez panel uznawana była ta, która otrzymała więcej punktów. Szczegółowe wyniki głosowania oraz przyjęte przez panel rekomendacje zostały opublikowane na stronie internetowej panelu.

16. Dodatek: skład idealny a wylosowany

Cecha	Wartość	Skład idealny	Skład wylosowany	Dane z rejestracji
Płeć i wiek	kobieta, 18-24	2	2	68
	kobieta, 25-39	9	9	193
	kobieta, 40-64	14	14	207
	kobieta, 65+	11	11	55
	mężczyzna, 18-24	2	2	43
	mężczyzna, 25-39	8	8	157
	mężczyzna, 40-64	12	12	197
	mężczyzna, 65+	7	7	89
Płeć	kobieta	36	36	523
	mężczyzna	29	29	486
Grupa wiekowa	18-24	4	4	111
	25-39	17	17	350
	40-64	26	26	404
	65+	18	18	144
Wykształcenie	podstawowe, gimnazjalne, inne	9	8	16
	średnie, policealne, kolegium, zawodowe	35	35	239
	wyższe	21	22	754
Stosunek do zmian klimatu	1 - Zdecydowanie nie jestem zaniepokojona/y zmianami klimatu	10	9	17
	2	2	2	13
	3	14	14	75
	4	11	12	226
	5 - Zdecydowanie jestem zaniepokojona/y zmianami klimatu	28	28	678

Osiedle	Antoninek-Zieliniec-Kobylepole	1	1	35
	Chartowo	2	2	42
	Fabianowo-Kotowo	1	1	4
	Główna	1	2	12
	Głuszyna	1	1	9
	Górczyn	2	2	25
	Grunwald Południe	3	3	35
	Grunwald Północ	2	3	16
	Jana III Sobieskiego i Marysieńki	1	2	13
	Jeżyce	2	1	46
	Junikowo	1	0	29
	Kiekrz	1	0	3
	Krzesiny-Pokrzywno-Garaszewo	1	0	4
	Krzyżownicy-Smochowice	1	1	23
	Kwiatowe	1	1	11
	Ławica	1	1	24
	Morasko-Radojewo	1	2	8
	Naramowice	2	2	42
	Nowe Winogrody Południe	2	1	26
	Nowe Winogrody Północ	2	2	30
	Nowe Winogrody Wschód	1	1	9
	Ogrody	1	1	15
	Ostrów Tumski- Śródka-Zawady-Komandoria	1	0	1
	Piątkowo	3	4	64
	Podolany	1	2	27
	Rataje	3	3	38

Sołacz	1	0	10
Stare Miasto	3	3	43
Stare Winogrody	1	2	28
Starołęka-Minikowo-Marlewo	1	1	26
Stary Grunwald	1	0	10
Strzeszyn	1	1	38
Szczepankowo-Spławie-Krzesinki	1	1	25
Św. Łazarz	3	3	57
Świerczewo	2	3	29
Umultowo	1	1	10
Warszawskie-Pomet-Maltańskie	1	1	12
Wilda	3	3	30
Winiary	2	1	32
Wola	1	1	14
Zielony Dębiec	2	2	11
Żegrze	2	3	43

Opracowanie raportu: Marcin Gerwin i Zuzanna Nowak.

Ilustracja na okładce: Ewelina Rivillo.